

Організація підготовки судових експертів експертної служби Міністерства внутрішніх справ України в умовах воєнного стану

Василина Стасюк

Сумський НДЕКЦ МВС України, м. Суми, Україна, e-mail: vasilisa-s@ukr.net

Розглянуто основні вимоги до присвоєння кваліфікації судовим експертам Експертної служби МВС України, етапи підготовки судових експертів Експертної служби МВС.

Ключові слова: судовий експерт; присвоєння кваліфікації; Експертно-кваліфікаційна комісія МВС; Експертна служба МВС.

Organization of Training of Forensic Experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine Under Marital Law Conditions

Vasylyna Stasiuk

The main requirements for assigning qualifications to forensic experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs, stages of training of forensic experts of the Expert Service of the Ministry of Internal Affairs are considered.

Keywords: forensic expert; assignment of qualification; Expert Qualification Commission of the Ministry of Internal Affairs; Expert Service of the Ministry of Internal Affairs.

Судова експертиза України вже понад два роки працює в умовах підвищеного навантаження. Воєнний стан у країні диктує правила та зумовлює швидкість. Багато судових експертів зазнали тяжких випробувань, деяким довелося виїжджати, тому постало питання підготовки нових кадрів, адже експертам належить важлива роль у здійсненні судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану. Саме їхні кваліфікація та досвід можуть вплинути на об'єктивність і правильність певного рішення.

Відповідно до Закону України «Про судову експертизу» судово-експертну діяльність в Україні здійснюють державні спеціалізовані установи, їхні територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у й та на умовах, визначених цим Законом [1]. Законодавством визначено, що до державних спеціалізованих установ належать, зокрема: науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України, науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України, експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України [1].

Як обумовлено законодавством, судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку й отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності. До проведення судових експертиз (обстежень і досліджень), окрім тих, які проводять винятково державні спеціалізовані установи, можуть залучати також судових експертів, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку в державних спеціалізованих установах Мін'юсту України, атестовані та здобули кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності в порядку, передбаченому законодавством [1]. Також законодавством визначено осіб, які не можуть бути судовими експертами, а саме: не може залучатися до проведення судової експертизи та виконання обов'язків судового експерта особа, визнана в установленому законом порядку недієздатною, а також та, яка має не зняту або не погашену судимість, або на яку протягом останнього року накладали адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією або дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта [1].

Чинне законодавство надає експертові певні права, які мають забезпечити реальні можливості об'єктивного виконання ним своїх професійних обов'язків. Отже, судовий експерт має бути компетентним і високоосвіченим фахівцем у своїй галузі та поєднувати фундаментальну наукову підготовку із ґрунтовними практичними навичками, постійно підвищувати свій рівень професійних знань, мати високі громадянські якості [2]. Необхідно зауважити, що в Україні чинна система нормативно-правових актів регламентує перебіг проведення всіх видів судових експертиз. Тому конкретизація вимог щодо знань та освіти експерта перебуває в компетенції експертно-кваліфікаційних комісій, які покликані присвоювати кваліфікацію судовому експертові, позбавляти її та визначати кваліфікаційні класи [2]. Завдання, порядок організації та функціонування Експертно-кваліфікаційної комісії МВС (далі — ЕКК), а також порядок та умови присвоєння кваліфікації судового експерта з певного виду судової експертизи (експертної спеціальності) працівникам Експертної служби МВС обумовлено Положенням про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС (далі — *Положення*), затвердженим наказом МВС України від 21.09.2020 р. № 675 [3]. Відповідно до Положення працівники Експертної служби МВС (далі — *ЕС МВС*), які претендують на присвоєння кваліфікації судового експерта, повинні перебувати в ЕС МВС на посадах, що передбачають їх залучення до організації та проведення судових експертиз [3]. Ці працівники повинні пройти відповідне навчання. Підготовку таких працівників проводять згідно з планом підготовки, розробленим керівником підготовки на підставі програми підготовки судового експерта за відповідною експертною спеціальністю, затвердженій головою ЕКК і схваленій Науковою радою ЕС МВС. Тривалість підготовки залежить від строку, необхідного для виконання в повному обсязі плану підготовки судового експерта, з урахуванням присвоєної раніше працівникові кваліфікації судового експерта, рівня його юридичної та спеціальної підготовки, навичок роботи тощо. Підготовка містить такі етапи: 1) вступний і первинний інструктаж з питань охорони праці, 2) ознайомча практика в установі ЕС МВС, 3) навчання за програмою підготовки, 4) стажування для закріплення на

практиці здобутих теоретичних знань (за потреби). Після проходження працівником ЕС МВС підготовки до ЕКК подають документи для розгляду питання про присвоєння кваліфікації судового експерта [3]. Перелік документів зазначено в Положенні. Голова ЕКК або заступник голови ЕКК доручає уповноваженому секретареві ЕКК забезпечити проведення перевірки правильності оформлення поданих документів. Перевірку проводять у строк, який не повинен перевищувати 5 робочих днів із дня надходження документів. Інформацію про результати перевірки поданих документів заносять до протоколу. Працівники ЕС МВС, які претендують на присвоєння кваліфікації судового експерта, прибувають на засідання ЕКК із паспортом або іншим документом, що посвідчує особу, і фотокарткою розміром 35 × 45 мм. Питання про присвоєння працівникам ЕС МВС кваліфікації судового експерта вирішують за результатами кваліфікаційного іспиту, складеного працівником ЕС МВС в усній формі [3]. За результатами кваліфікаційного іспиту складають протокол засідання ЕКК МВС із розгляду питання про присвоєння кваліфікації судового експерта працівникам ЕС МВС. До нього додають відомість засідання ЕКК, у якій виставлено оцінки за п'ятибальною шкалою. Працівникам ЕС МВС, яким присвоєно кваліфікацію судового експерта, видають свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта, яке надає працівникові ЕС МВС право на проведення судової експертизи за дорученням його керівника. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта є дійсним лише для працівників ЕС МВС. У разі звільнення працівника ЕС МВС свідоцтво вважають недійсним. Працівників ЕС МВС, яким присвоєно кваліфікацію судового експерта, включають до державного Реєстру атестованих судових експертів у встановленому законодавством порядку.

Отже, із викладеного вище можна дійти висновку: аби стати судовим експертом, потрібно мати вищу освіту, пройти відповідне навчання, скласти кваліфікаційний іспит та здобути кваліфікацію судового експерта за відповідною експертною спеціальністю. Судовий експерт має бути компетентним і високоосвіченим фахівцем у своїй галузі, поєднувати фундаментальну наукову підготовку та ґрунтовні практичні навички, постійно підвищувати рівень своїх професійних знань, оскільки саме їхні кваліфікація та досвід

можуть вплинути на об'єктивність і правильність конкретного рішення.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Мулик Я. І. Організація підготовки та атестації судових експертів: основні вимоги та обмеження. Ефективна економіка. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.105 (дата звернення: 29.03.2024).
3. Про затвердження Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та порядок проведення атестації судових експертів Експертної служби МВС : наказ МВС України від 21.09.2020 р. № 675 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text> (дата звернення: 29.03.2024).